

PARATİROİD VE TİROİD BEZİ HASTALIKLARI

BÖLÜM 30

DOI: 10.37609/akya.3747.c337

Şükri DEĞİRMENÇAY¹

1. GİRİŞ

Paratiroid ve tiroid bezleri, endokrin sistemin önemli organları olup, vücudun homeostatik dengeinde kritik rol oynar. Paratiroid bezi, kalsiyum ve fosfor metabolizmasını düzenleyen paratiroid hormonu (PTH) üretirken, tiroid bezi metabolizmayı ve birçok fizyolojik süreci kontrol eden tiroksin (T4) ve triiyodotironin (T3) hormonlarını salgılar. Bu bezlerin fonksiyon bozuklukları, sistemik etkiler göstererek farklı klinik tablolar oluşturur.

Kedi ve köpeklerde paratiroid ve tiroid hastalıkları, erken tanı konulmadığında ciddi metabolik dengesizliklere yol açabilir. Hipoparatiroidizm, hipokalsemiye neden olarak nöromusküler belirtiler oluştururken, hiperparatiroidizm hiperkalsemi ile kemik ve böbrek fonksiyonlarını olumsuz etkileyebilir. Hipotiroidizm köpeklerde en yaygın endokrin hastalıklardan biridir ve genellikle yavaş metabolizma ile karakterizedir. Kedilerde ise en sık görülen endokrin hastalık hipertiroidizmdir ve metabolizmanın hızlanmasıyla ilişkilidir.

Bu bölümde, kedi ve köpeklerde yaygın olarak görülen paratiroid ve tiroid hastalıklarının etiyolojisi, patogenezi, klinik belirtileri, tanı yöntemleri ve tedavi yaklaşımları detaylı şekilde incelenmiştir. Güncel literatür ışığında hastalıkların tanı ve

tedavi süreçlerine dair kapsamlı bir değerlendirme sunulmaktadır.

2. PRİMER HİPOPARATİROİDİZM

Paratiroid bezlerinin yeterli miktarda paratiroid hormonu (PTH) salgılamaması sonucu gelişen ve hipokalsemiye yol açarak yaşamı tehdit edebilen ciddi bir metabolik bozukluktur. Bu hastalık, özellikle köpeklerde yaygın olarak görülürken kedilerde nadir olarak tespit edilir. PTH, vücudun kalsiyum ve fosfor seviyelerinin düzenlenmesinde kritik bir rol oynar. PTH eksikliği, kalsiyum dengesinin bozulmasına neden olarak kas-iskelet sistemi, kardiyovasküler sistem ve sinir sistemi üzerinde çeşitli olumsuz etkiler yaratır. Primer hipoparatiroidizm genellikle cerrahi müdahaleler, tümörler veya otoimmün hastalıklar sonucu gelişir. Hastalık başlangıçta belirsiz klinik belirtiler gösterebilir, ancak tedavi edilmediğinde ciddi nöromusküler komplikasyonlar ortaya çıkabilir.

2.1. Etiyoloji

Primer hipoparatiroidizmin en yaygın nedeni, paratiroid bezlerinin hasar görmesidir. İatrojenik hipoparatiroidizm, özellikle tiroid veya paratiroid bezlerinin cerrahi olarak çıkarılması sonrası

¹ Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, İç Hastalıkları AD., s.degirmencay@atauni.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-3920-6343

5.8. Korunma

Hipertiroidizmin önlenmesi için spesifik bir yöntem bulunmamakla birlikte, diyet kontrolü ve çevresel toksinlere maruziyetin azaltılması önerilebilir. Erken tanı için yaşlı kedilerin düzenli tiroid fonksiyon testlerine tabi tutulması önemlidir.

Kedilerde hipertiroidizm, erken tanı ve uygun tedavi ile etkili bir şekilde yönetilebilecek bir hastalıktır. Tedavi seçeneklerinin her birinin avantajları ve sınırlılıkları bulunmaktadır, bu nedenle her hasta için bireyselleştirilmiş bir yaklaşım gereklidir. Uzun dönem izlem hem tiroid fonksiyonlarının hem de böbrek sağlığının korunması açısından kritik önem taşır.

6. SONUÇ

Paratiroid ve tiroid bezlerine ait hastalıklar, kedi ve köpeklerde önemli metabolik bozukluklara yol açan endokrin patolojilerdir. Bu bölümde, hipoparatiroidizm, hiperparatiroidizm, hipotiroidizm ve hipertiroidizm gibi yaygın hastalıkların sistemik etkileri, tanısal yaklaşımlar ve tedavi protokolleri kapsamlı biçimde ele alınmıştır. Erken tanı ve uygun tedavi ile bu hastalıkların komplikasyonları önlenabilir, hastaların yaşam kalitesi belirgin şekilde artırılabilir.

KAYNAKLAR

1. Aytug N. Endokrin sistem. In: Köpek ve Kedilerin İç Hastalıkları Klinik El kitabı. F Özsan Matbaacılık. Bursa 2011. pp.323-456
2. Barber LG. Thyroid tumors in dogs and cats. Vet Clin North Am Small Anim Pract. 2007;37(4):755-773
3. Bonczynski, J. "Primary Hyperparathyroidism in Dogs and Cats." Clin Tech Small Anim Pract, 2007.
4. Carney HC, Ward CR, Bailey SJ, et al. 2016 AAEP Guidelines for the Management of Feline Hyperthyroidism. J Feline Med Surg. 2016;18:400-416.
5. Catherine J, Scott-Moncrieff RS. Canine hypothyroidism. In: Ettinger SJ, Feldman EC, eds. Textbook of Veterinary Internal Medicine Expert Consult, Vol 2. 7th ed. Philadelphia: Elsevier; 2010. p. 1751-61
6. Devdhar, M., Ousman Y. H., Burman, K. D., 2007. Hypothyroidism. Endocrin. Metab. Clin. 36, 595-615.
7. Dixon RM. Canine hypothyroidism. BSAVA-Endocrinology. 3rd ed. Gloucestershire: British Small Animal Veterinary Association; 2004. p.76-94
8. Ettinger, S. J., & Feldman, E. C. (2017). Textbook of Veterinary Internal Medicine (8th ed.). Elsevier Health Sciences.
9. Ettinger, S. J., Feldman, E. C. (2017). Textbook of Veterinary Internal Medicine (8th ed.). Elsevier Health Sciences.
10. Feldman EC, Nelson RW, Reusch C, Scott-Moncrieff JC. Canine and Feline Endocrinology. 4th ed. Elsevier Ltd. 2015. p. 77-135.
11. Jaiswal M, Shukla PC, Tiwari A, Gupta D, Singh B, Maravi P, Sheikh A A, et al. Recent approaches in diagnosis and management of canine hypothyroidism: A review. The Pharma Innovation Journal. 2018;7(1):90-94.
12. Mitrevska E, Celasca I, Kiosevski M, Petrov EA. Clinical signs and behavior in dogs with hypothyroidism. Macedonian Veterinary Review. 2023;46(2):185- 91.
13. Mooney CT. Canine hypothyroidism: a review of aetiology and diagnosis. N Z Vet J. 2011;59(3):105-114
14. Mooney CT. Hyperthyroidism. In: Ettinger SJ, Feldman EC, eds. Textbook of Veterinary Internal Medicine, Volume 2. 7th ed. St. Louis: Saunders Elsevier; 2010. p.1761-79
15. Nelson RW, Ihle SL, Feldman EC et al: Serum free thyroxine concentration in healthy dogs, dogs with hypothyroidism, and euthyroid dogs with concurrent illness. J Am Vet Med Assoc 198;1401,1991
16. Parker, V. J., Gilor, C., & Chew, D. J. "Feline Hyperparathyroidism: Pathophysiology, Diagnosis, and Treatment." JFMS Clinical Practice, 2015.
17. Peterson ME, Xifra MP, Broome MR. Treatment of hyperthyroidism: radioiodine. In: Feldman EC, Fracassi F, Peterson ME, eds. Feline Endocrinology. Edra Publishing; 2019:227-254.
18. Peterson ME. Diagnostic testing for feline thyroid disease: Hypothyroidism. Compend Contin Educ Vet. 2013;35(8):E4.
19. Rand JS, Levine J, Best SJ, Parker W. Spontaneous adult-onset hypothyroidism in a cat. J Vet Intern Med 1993;7(5):272-6.
20. Rosol JT, Gröne A. Endocrin glands. In: Maxie MG, eds. Jubb, Kennedy, and Palmer's pathology of domestic animals. 6th ed. St. Louis, MO: Elsevier Ltd. 2015. p. 269-357
21. Ross DS, 2010. Diagnosis of and screening for hypothyroidism. <http://www.uptodate.com> 2012.
22. van Hoek I, et al. A critical review of food-associated factors proposed in the etiology of feline hyperthyroidism. J Feline Med Surg. 2015;17:837.
23. Williams DL, Pierce V, Mellor P, Heath MF. Reduced tear production in three canine endocrinopathies. J Small Anim Pract. 2007;48(5):252-256.